

Mykolas Lasinskas

Lietuvos mokslų akademijos narys, žymus inžinierius hidrotechnikas, geografijos mokslų habil. daktaras, profesorius, nusipelnęs mokslo ir technikos veikėjas, ilgametis Lietuvos energetikos instituto (anksčiau – Energetikos ir elektrotechnikos, Fizikinių techninių energetikos problemų instituto) Hidroenergetikos laboratorijos, vėliau – Hidrologijos laboratorijos vadovas.

M. Lasinskas gimė 1916 m. gruodžio 1 d. Maskvoje. 1918 m. šešių asmenų šeima grįžo į Lietuvą. 1924 m. jis baigė pradžios mokyklą, toliau mokėsi Rokiškio gimnazijoje. 1934 m., baigęs šešias klases, įstojo į Kėdainių aukštesniąją kultūrtechnikos mokyklą, kurią baigė 1937 m. 1937–1940 m. M. Lasinskas dirbo Žemės ūkio ministerijos Melioracijos departamente techniku melioratoriumi. 1940–1945 m. – techniku Vyriausiojoje vandens energijos valdyboje ir inžinieriumi Vyriausiojoje energetikos valdyboje. Vadovavo žemės melioracijos darbams, tyrinėjo upių tinkamumą hidroelektrinėms, projektavo ir statė hidrotechnikos statinius. Pirmasis M. Lasinsko darbas – Amalės upelio Petrašiūnuose reguliavimas. Darbas pavyko, po to Lietuvos Energijos komiteto pavedimu M. Lasinskas tyrinėjo upių ruožus, kuriuose buvo numatomos statyti hidroelektrinės. Tai buvo Nemunas, Neris, Šventoji, Minija, Lėvuo ir kitų upių ruožai. Karo laikotarpiu, kuomet upių tyrimas beveik nutrūko, M. Lasinskas ryžosi tęsti studijas. Dar 1944 m. pradėjo slaptai, kai Kauno universitetas buvo uždarytas, lankyti paskaitas Statybos fakultete. 1948 m. baigė Vytauto Didžiojo universitetą ir įgijo hidrotechnikos inžinieriaus kvalifikaciją.

M. Lasinsko mokslinis kelias prasidėjo 1948 m. Vytauto Didžiojo universitete. Studijuodamas nuo 1945 m. dirbo Hidrotechnikos katedroje laborantu, vėliau vyr. laborantu, o baigęs liko dirbti universitete (nuo 1950 m. Kauno politechnikos institute, KPI) asistentu, vyr. dėstytoju. Katedra jam pavedė dėstyti upių energijos naudojimo kursą. 1951 m. KPI studentai ir dėstytojai per vasarą pastatė 90 kW galios „Šešupės“ kolūkio hidroelektrinę, vėliau vadinamą Dovinės hidroelektrine. M. Lasinskas buvo šios hidroelektrinės projekto ir techninės priežiūros vyriausiasis inžinierius.

M. Lasinskas 1953 m. Minske apgynė kandidatinę disertaciją, kurioje apibendrina Lietuvos mažųjų upių hidroenergetinius išteklius. 1957 m. konkurso tvarka M. Lasinskas išrinktas Mokslų akademijos (MA) Energetikos ir elektrotechnikos instituto naujai kuriamos Hidroenergetikos laboratorijos vadovu. 1959

m. buvo atspausdinta Lietuvos upių kadastro pirmoji dalis (autoriai M. Lasinskas, Juozas Macevičius, Jonas Jablonskis).

Besivystant pramonei ir augant miestams vandens poreikiai didėjo. Kilo būtinybė išplėsti vandens išteklių tyrimus, todėl 1961 m. įkurta Hidrologijos laboratorija (vadovas M. Lasinskas). Svarbiausias Hidrologijos laboratorijos kolektyvo darbas buvo Lietuvos upių kadastro sudarymas (autoriai M. Lasinskas, Juozas Burneikis). Buvo ištirti Nemuno vandens matavimo stočių nuotėkio duomenys ir, pasinaudojus prof. Stepono Kolupailos metodika, „Lietuvos TSR upių kadastrė“ pateikti daugiau kaip 722 upių, ilgesnių negu 10 km, ilgiai ir baseinų plotai jų nuolydžiai, hidrologinės charakteristikos bei potencialiai hidroenergijos ištekliai.

Šia tematika 1972 m. Vilniaus valstybiniame universitete M. Lasinskas apgynė geografijos mokslų daktaro disertaciją „Nemuno nuotėkio režimo dėsningumų tyrimai“, kurioje ištyrė Nemuno nuotėkio nuo 1811 m. charakteristikas. Atliktas Lietuvos teritorijos hidrologinis rajonavimas, tirti paviršinių ir požeminių vandenų ryšiai, vandens balansas ir jo dinamika bei galima vandens balanso kaita. Šių tyrimų pagrindu 1962 m. buvo paskelbta Lietuvos upių kadastro 3-ioji dalis (autoriai J. Jablonskis, M. Lasinskas). Šioje knygoje pateikta daug naujų duomenų apie upių hidrografinius ir hidroenergetinius rodiklius. Pažymint kadastrinių darbų reikšmę už šiuos kadastrus autoriams M. Lasinskui, J. Burneikiui, J. Jablonskiui ir J. Macevičiui 1965 m. paskirta Lietuvos valstybinė mokslo ir technikos premija. 1963–1965 m. M. Lasinskas buvo MA Energetikos ir elektrotechnikos instituto direktoriaus pavaduotoju, 1987–1991 m. – instituto direktoriaus patarėju. 1976 m. suteiktas profesoriaus vardas.

Prof. M. Lasinskas sprendė didelių energetikos objektų vandens tiekimo problemas, buvo ištirti stambiausi vandens telkiniai, prie kurių būtų galima statyti stambius energetikos objektus. Buvo tiriami Elektrėnų tvenkinys, Dusios, Dysnų Drūkšių ežerai ir Kuršių marios, siekiant nustatyti hidrologinio ir hidroterminio režimo pokytį dėl padidėjusio jų šiluminio apkrovimo. Prof. M. Lasinskas įsitikino, kad energetikų siūlymas išplėsti Ignalinos AE galią net iki 9 mln. kW būtų pražūtingas Drūkšių ežerui, jis argumentuotai įrodė ir pasiekė, kad šios elektrinės galia neperšoktų 3 mln. kW.

M. Lasinskas paskelbė per 100 mokslinių straipsnių ir kelias monografijas su bendraautoriais: *Lietuvos TSR upių kadastras, 1959-1962 m.* (d. 1, su J. Macevičiumi ir J. Jablonskiu, 1959 m.; d. 2 su J. Burneikiu, 1960 m.; d. 3 su J. Jablonskiu, 1962 m.), *Nemuno nuotėkis* (su J. Burneikiu, 1961 m., rusų kalba), *Pietryčių Lietuvos hidrografija (upės)* (su bendraautoriais, 1975 m.), *Nevėžio, Dubysos, Mituvos ir Jūros baseinai* (su bendraautoriais, 1979 m.), *Drūkšių regiono hidrografija* (su bendraautoriais, 1983 m.).

Prof. M. Lasinskas buvo daugelio tarybų ir komisijų nariu, ypač daug dėmesio skyrė mokslininkų rengimui. 1980 m. LMA išrinko nariu korespondentu, o 2011 m. jis tapo nariu emeritu. Akademikas daug metų vadovavo MA Vandens problemų tarybai, koordinuodamas vandens telkinių mokslo tyrimus Lietuvos mokslo įstaigose. Mirė 2020 m. gegužės 25 d. eidamas 104 metus.

Professor Mykolas Lasinskas

Famous Lithuanian hydraulic engineer Member emeritus of the Lithuanian Academy of Sciences (since 2011), (1 December 1916 – 25 May 2020).

His research was focused on the regularities of the formation of surface waters of Lithuania, hydropower resources and their use, the impact of energy objects on water bodies.

Research activities started from examination of the rivers Minija, Šventoji, and Neris as construction of hydroelectric power plants was planned there. During the summer of 1951, students and lecturers of Kaunas Polytechnic Institute built a 90 kW hydroelectric power plant in the “Šešupė” collective farm, which was later called Dovinė power plant.

With industry developing and cities growing, demand for water was increasing, and the necessity for wider and more extensive analysis of water resources arose. The most important task of the 1950s was compilation of the cadastre of the rivers of Lithuania.

The data from the stations measuring the water of the Nemunas River on the runoff were analysed and, based on Prof. Kolupaila’s methodology, “The Cadastre of the Rivers of the Lithuanian SSR” provided information on the length and basin area, stream gradient, hydrological characteristics, and potential hydropower resources of over 722 rivers longer than 10 km. The first part of the cadastre of Lithuanian rivers, by Mykolas Lasinskas, Juozas Macevičius, and Jonas Jablonskis, was published in 1959.

The second part of the cadastre of the rivers of the Lithuanian SSR was prepared together with Prof. Juozas Burneikis and published in 1960.

Hydrological mapping of the territory of Lithuania was carried out, connection between surface and ground waters, water balance and its dynamics, and possible shifts in water balance were examined. This research formed the basis of the third part of the cadastre of Lithuanian rivers, which was prepared by Jonas Jablonskis and Mykolas Lasinskas and published in 1962. This publication contains new data on hydrographical and hydropower indicators of rivers as well as cadastral graphs. In 1965, in recognition of the significance of cadastral work the authors of river cadastres Mykolas Lasinskas, Juozas Burneikis, Jonas Jablonskis, and Juozas Macevičius were awarded the Lithuanian State Prize for Science and Technology.

The final, fourth, part of the Lithuanian river cadastre (Regulation of the Runoff) was published in 1970. Together with colleagues, prof. M. Lasinskas addressed the issues of water supply and examined the largest water bodies (Elektrėnai Reservoir, the lakes of Dusia, Dysnos, and Drūkšiai, and the Curonian Lagoon) as potential sites for large hydropower objects. Changes in hydrological and hydrothermal regime were investigated due to their increased thermal load. These investigations proved that the proposals of energy experts to raise the power of the Ignalina Nuclear Power Plant to 9 million kW would be disastrous to Lake Drūkšiai. The data of research were supplied with substantiated arguments and resulted in the power of this power plant not exceeding 3 million kW.

Over 100 research papers and co-authored monographs have been published.